

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест:

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 2

Рівне, 2020

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, професор, в.о. ректора Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олексій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ: збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти. Випуск 2. Рівне: РДГУ, 2020. 140 с.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №11 від 26 листопада 2020 р.)*

віку, так і доцільність добору певних методичних прийомів, впливу того чи іншого жанру прозової літератури (казка, оповідання, п'єса) на різні аспекти психологічного розвитку.

Розуміння літературного твору буде повноцінним тільки тоді, коли дошкільник буде до нього підготовлений. Особливо важливим для правильного розуміння художніх прозових творів є пояснення незрозумілих для вихованців слів.

Список використаної літератури

1. Горбунова Н.В. Художнє слово як засіб розвитку словника дошкільників. *Наука і освіта*. №10.2014. С.45-50.
2. Іщенко Л.В. Навчання дітей дошкільного віку рідної мови. Умань: ПП «Жовтий». 2013. – 138 с.
3. Павлушенко Н.М., Варченко А. Дидактичні особливості вивчення художніх творів у закладах дошкільної освіти. *Дошкільна і початкова освіта: реалії та перспективи: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 25–26 квітня 2018 року, м. Суми*. Суми : ФОП Цьома С. П., 2018. С. 22–25.
4. Савченко С.С. Вивчення стану проблеми формування мовленнєвого етикету дітей старшого дошкільного віку засобами художньої літератури. *Збірник наукових статей студентів спеціальності «Дошкільна освіта»*. Ніжин: НДУ ім. М.Гоголя. 2014. С.161-166
5. Шаблюєва Т. М. Виховання і навчання через казку. *Дошкільна педагогіка*. №5. 2012. С. 12-17.

УДК361.61

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ФРУСТРАЦІЇ ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТЕЙ Сосонюк О., здобувач ОС «бакалавр» спеціальності 053 «Психологія» 3 курс, РДГУ

Науковий керівник: канд. психол. наук, доцент Назаревич В.В.

Постановка проблеми. Виникнення несприятливих факторів на шляху до досягнення мети та незадоволення потреби накопичується й може призвести до фрустрації, конфліктів, стресів й неефективної поведінки людини. Таким чином, здатність особистості долати дію несприятливих факторів є однією з найважливіших умов актуалізації й реалізації особистісного потенціалу людини. З цього випливає особлива актуальність проблеми фрустрації та її особливостей, що визначають шляхи її подолання.

Мета статті. Проаналізувати феномен «фрустрації» та здійснити теоретичний аналіз зазначеного феномену і його особливостей з точки зору рівня їх розробки у психологічній літературі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фрустрація (від лат. frustratio- омана, марне очікування) – психічний стан людини, що виражається в характерних переживаннях і поведінці і те, що викликається об'єктивно непереборними (або суб'єктивно сприйнятими як непереборні) труднощами до досягнення мети і розбіжності реальності з очікуваннями суб'єкта.

Термін «фрустрація» використовується в різних теоріях, концепціях, гіпотезах та стосується проблем емоційно-вольової, мотиваційної, діяльнісної та поведінкової сфери суб'єкта. В контексті психологічного дослідження фрустрація розуміється : як блокування поведінки, спрямованої на досягнення значущої ситуації (фрустраційна ситуація); емоційний стан, що виникає у зв'язку з незадоволенням значущої потреби [4; 5; 6;].

Найпомітнішими проявами поведінки людини в стані фрустрації також є апатія, агресія, регресія (поведінка, яка наближена до заохочення мінімальних людських потреб) та стереотипів (порушення власної працездатності і наслідування чийось дій). Як відмічає Н.Д.Левітов, фрустрація представляє собою складний емоційно-мотиваційний стан, що виражається у дезорганізації свідомості, діяльності та спілкування, що виникає у результаті тривалого блокування цілеспрямованої поведінки об'єктивно нездоланими чи суб'єктивними

труднощами[3]. В той же час ,словник Вебстера визначає фрустрацію як «глибоке хронічне відчуття чи стан небезпеки та незадоволення, що викликані невирішеними проблемами»[6]. Зарубіжний вчений В. Кнаус визначає фрустрацію як емоційний стан ,що виникає, коли ми зустрічаємо перепону на шляху до досягнення цілей. Щоб визначити фрустрацію , ґрунтовно зазначений дослідник пропонує розширити зміст цього поняття через визначення фрустрації як процесу. Наступні пункти описують фрустраційний процес [6]:

1. Фрустрація виникає, коли наші потреби та бажання блокуються. Тобто, коли наш рівень сподівань перевищує наш рівень можливостей, ми відчуватимемо фрустрацію.
2. Фрустрації можуть варіювати від незначних до сильних, по мірі їх сприймання та переживання.
3. Фрустрація починається з відчуття дискомфорту.
4. Ми викликаємо наші власні фрустрації через те, як ми їх сприймаємо і що ми думаємо відносно перепон, які ми зустрічаємо на своєму шляху.
5. Результатами сильних фрустрацій є комбіновані емоційні стани, які мають дезорганізуючий вплив на пам'ять та поведінку.
6. В залежності від того, як ми інтерпретуємо фрустрацію, вона може стимулювати як позитивні зміни, так і агресію, регресію та деструктивну поведінку[6].

Також В. Кнаус визначає фрустрацію шляхом її диференціації на дві категорії: тривалу та епізодичну. Тривала фрустрація відбувається, коли людина безперервно відчуває її в усіх сферах життя, таких як навчання, робота або любов. Епізодичні фрустрації складаються з тимчасових перепон у вирішенні проблеми або стану. Майже всі фрустрації підпадають під ці дві категорії[4].

Одним із методів визначення шляхів подолання фрустрації є усвідомлення причин, що викликають фрустрацію. Причини фрустрації визначаються екстернальними та інтернальними факторами.

До екстернальних факторів належать ситуації та умови в середовищі людини, які на неї впливають:

1. Фізичні фактори включають природні катаклізми, що можуть викликати фрустрацію особистості.
2. Соціальні фактори детермінують неспроможність особистості задовольнити потреби чи досягти значущих для неї цілей в оточуючому середовищі.
3. Економічні та фінансові фактори фруструють задоволення фінансових й економічних потреб особистості.

До інтернальних факторів відносяться особисті фактори, тригером яких є внутрішній світ особистості, що є причиною її фрустрованості. До головних факторів цієї категорії відносять :

–конфлікт бажань у досягненні цілей: фрустрація викликана конфліктом бажань особистості, тобто мова йде про виникнення двох суперечливих по своїй природі бажань, що спричиняють фрустрацію;

–моральні ідеали особистості: моральні стандарти, код етики, високі ідеали людини можуть стати причиною її фрустрованості. Така особистість може опинитись у пастці «Над-его» та «Его», може не впоратись у встановленні балансу між ними і це призведе до відчуття фрустрованості;

–високий рівень домагань може стати причиною фрустрованості, якщо він не відповідає реальним можливостям людини або перевищує їх ліміт;

–фізична невідповідність або інтелектуальні дефекти можуть стати джерелом фрустрованості особистості через обмеження можливостей особистості виконувати певний вид та форми роботи;

–нестача наполегливості на шляху до досягнення мети. У такому випадку фрустрація спричинена низьким рівнем домаганням, слабкістю сили волі, нестачею мужності, ентузіазму, наполегливості на шляху до досягнення цілі.

Якщо шляхи виходу із ситуації фрустрації є непродуктивними і не дають бажаного результату, напруга поступово зростає та посилюється. У результаті вона досягає такого рівня, за яким конструктивний вихід із скрутного становища стає неможливим. Подолання фрустрації залежить від її природи, інтенсивності, характеру реакції особистості на неї та рівня рівня розвитку фрустраційної толерантності.

Висновки. Феномен «фрустрація» має свої деструктивні та конструктивні особливості. Усвідомлення специфічних особливостей й причин виникнення фрустрації детермінує шляхи її подолання й стимулюють когнітивний потенціал особистості, загартовують волю, підвищують емоційну стійкість і, тим самим, продуктивно впливають на емоційно-вольову сферу.

Список використаної літератури

- 1.Василюк Ф.Е. Психология переживания. М., 1984 –200с.
- 2.Креч, Р. Кратчфілд, Н. Лівсон. Фрустрация. Конфликт. Защита *Вопросы психологи.* №6.1991.С. 69-82.
- 3.Левитов Н.Д. Фрустрация как один из видов психических состояний *Вопросы психологии* 1967. №6. С. 38-58.
- 4.Кнаус W. How to conquer your frustration.: [electronic sources] : http : // www.rebtnetwork.org.
5. Koellhoyer, Tara Tomczyk. Character education: Dealing with frustration and anger// NY:Infobase publishing, 2009.- p 16-17.
6. Mangal S.M. Abmoral psychology// Sterling Publishers Pvt.LTd, 2008.-267 p.

УДК 159.9.

РОЗВИТОК КОМУНІКАБЕЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Тищук К., здобувач ОС «магістр» спеціальності 016 «Спеціальна освіта», 2 курс, РДГУ

Науковий керівник: канд.психол.наук, доцент Назарець Л.М.

Постановка проблеми. Школа – унікальний освітній заклад, який здатний забезпечити простір для успішної соціалізації дитини, розвитку її комунікативних потреб, набуття досвіду взаємодії з рівними партнерами та авторитетними дорослими. Шкільний колектив – живий організм, у якому кожна дитина може відчути себе щасливою, прийнятою іншими, чи навпаки зустрітися з першими утисками, нерозумінням, байдужістю. Від самопочуття дитини у класі залежить її емоційне благополуччя, ставлення до школи, бажання долучатися до спільних справ. Тож не даремно, у державних та міжнародних законодавчих та правових документах особлива увага зосереджується на особливостях соціального простору, який створюється в шкільних установах для кожного з вихованців.

Мета статті – визначити розвиток комунікативної компетентності, тобто формування культури усного та писемного мовлення як засобу вільного спілкування та самовираження в умовах інклюзивного навчання. Компетентне ставлення особистості до життя – означає потребу в самопізнанні, саморозумінні, самореалізації в різних видах творчої діяльності: володіння науковими знаннями про сутність «Я», принципами і методами життєздійснення; усвідомлення, організацію свого психологічного часу, життєвого шляху особистісного розвитку; проблемне бачення свого життя; відповідальне ставлення до свого життя й здоров'я.

Формування комунікативної компетентності обумовлене сучасними тенденціями в освіті. Сьогодні одним із найважливіших завдань удосконалення якості української освіти є формування особистісної готовності дітей до активного життя, до творчої самореалізації в демократичному суспільстві. Комунікативна компетентність посідає особливе місце серед творчих проявів молодших школярів. Вона вимагає роботи таких складових літературно-

З М І С Т

Алексюк М. Молодіжний сленг – соціально-психологічна проблема чи спосіб самовираження сучасної молоді.....	3
Апостол М. Ставлення людини до процесу старіння.....	5
Бабич Л. Вікові особливості морального розвитку особистості у молодшому шкільному віці	7
Будько Н. Представлення родителів о вихованні дошкільників.....	9
Бурдина О. Проявление прокрастинации у студенческой молодежи.....	11
Вейна К. Загальний недорозвиток мовлення як психолого-педагогічна проблема.....	13
Войчук Т. Зміст корекційної роботи логопеда з дітьми з ринолалією.....	14
Ганусевич В. Проблемы влияния электронных сми на личность человека.....	16
Гордійчук Т. Соціальні мережі як детермінанта особистісного розвитку підлітків.....	17
Гордійчук І. Профілактика відхилень у поведінці молодших школярів у позаурочний час...	19
Грабовська С. До проблеми виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку.....	20
Гребеневич О. Формування в першокласників навичок читання й письма в умовах компетентнісної освіти.....	22
Гребіневич М. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні професійного самовизначення у старших школярів.....	24
Гузей А. Вплив маніпулятивних дій на міжособистісне спілкування.....	26
Гузей А. Психологічний булінг в шкільному колективі: критерії та напрями прояву та напрями профілактики.....	28
Даниленко С. Генезис и трансформация змеиноного образа в белорусско-литовской мифологии.....	30
Демчук Д. Формування навичок безпечної поведінки дошкільників як теоретична проблема.....	32
Дем'янюк В. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності психолога.....	33
Дмитришина А. Особливість впливу стосунків з батьками на формування самооцінки дитини молодшого шкільного віку.....	35
Дрогомирецька О. Формування адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями.....	37
Заговора Л. Мотивація як один з основних факторів у вивченні іноземної мови.....	38
Заговора Л. Вплив мотивації на ставлення підлітків до вивчення іноземної мови.....	40
Єфімова М. Розробка системи психологічних заходів щодо профілактики агресивної поведінки підлітків.....	41
Іслямова А. Розвиток слухової уваги і пам'яті у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.....	44
Кардаш Є. Особливості практичної роботи, спрямованої на розвиток мовленнєвої здатності дитини з РСА.....	45
Касянчук М. Вплив булінгу на формування Я-концепції підлітків.....	47
Качуровська Д. Рівні особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів.....	49
Киричик Е. Проявление эмоций у девочек и мальчиков подросткового возраста.....	52
Климчук І. Причини емоційного вигорання під час пандемії у студентів.....	55
Кобець Д. Теоретичний аналіз проблеми мотивації молодших школярів.....	56
Ковальчук І. Теоретичні основи розвитку пізнавальної діяльності дітей шостого року життя із загальним недорозвитком мовлення.....	57
Ковальчук М. Казка та її роль у вихованні дитини.....	58
Козенюк М. Готовність до вибору професії як специфічне психологічне утворення особистості старшокласника.....	61
Командік О. Психологічні детермінанти розвитку лідерських якостей у молодших школярів.....	63
Конончук А. Особливості девіантної поведінки підлітків.....	65

Конончук К. Реалізація педагогічних умов формування навичок навчальної діяльності у дітей старшого дошкільного віку в ЗДО.....	66
Копель Ю. Діагносіка інтелектуального потенціалу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсних центрах.....	69
Корольова О. До проблеми впровадження проектної технології в роботу закладу дошкільної освіти.....	70
Костінська М. Гендерні особливості мотивації до лідерства у студенської молоді.....	71
Кравчук У. Психолого-педагогічні основи розвитку уваги дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	74
Крушельницька Н. Особливості взаємодії малокомплектного ЗДО з сім'єю в умовах протиепідемічного карантину.....	76
Лабатій М. Використання дидактичних ігор і вправ з елементами розв'язання винахідницьких задач у процесі образотворчої діяльності дошкільників.....	78
Левчук М. Вплив структури сімейних відносин на взаємини старших дошкільників з ровесниками.....	81
Мельник Н. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних ігор.....	82
Мельник Ю. Дидактичні комп'ютерні ігри як засіб розвитку старших дошкільників: використання в практиці закладу дошкільної освіти.....	84
Мельничук Ю. Гендерне виховання як завдання дошкільної освіти.....	87
Менік Н. Дослідження питання виникнення тривожності у дітей старшого дошкільного віку.....	89
Микитюк В. теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення старшокласників..	90
Миронець Л. Виховання гуманних почуттів у дітей.....	92
Михайлова Т. Психологічні особливості поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях.....	95
Михалюк М. Конвергенція сімейної та професійної мотивації у працюючої жінки.....	97
Мовчко О. Вплив пандемічної реальності на виникнення депресії в юнацькому віці.....	101
Одейчук І. Дослідження соціально-психологічних закономірностей формування стресостійкості у студентської молоді.....	103
Осадча І. Стиль батьківського виховання як детермінанта виникнення страхів у дошкільників з особливими освітніми потребами.....	104
Павлова Р. Вплив інтернету на психіку підлітка.....	107
Паршина Я. Побудова міжособистісних взаємин як завдання розвитку у період дорослості.....	108
Рабович І. Прояви девіантної поведінки у підлітковому віці та їх корекція.....	110
Романович І. Технології попередження суїцидальних тенденцій серед старших школярів.....	112
Серко в. Виховні можливості народних прислів'їв як засобів формування моральних норм поведінки дитини.....	114
Синяк О. Художні тексти в пізнавальному розвитку дошкільника.....	117
Сосонюк О. Психологічний аналіз фрустрації та її особливостей.....	119
Тищук К. Розвиток комунікабельності молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.....	121
Урус К. Роль пізнавальної активності у становленні особистості молодшого школяра.....	123
Федорук І. Психологічні детермінанти формування самооцінки у підлітковому віці.....	125
Хомич М. Використання інтерактивних методів на уроках з технологічної освітньої галузі у початкових класах.....	127
Черуха А. Психологічні складові захисту від маніпуляцій.....	129
Шальнова О. Психологічний аналіз ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості.....	130
Шепельчук і. Проблема адаптації першокласників до навчальної діяльності.....	135